

Από τις Θερμοπύλες στη Λευκωσία: το ίδιο «όχι», επί αιώνες

/ [Γνώμες](#)

- **Γράφει ο Μιχάλης Μιχαλακόπουλος**

Ο αγώνας της ΕΟΚΑ δεν ανήκει στο παρελθόν. Ανήκει σε κάθε χρόνο που η βόρεια Κύπρος παραμένει υπό κατοχή και εμείς εξακολουθούμε να το αποκαλούμε «εκκρεμές ζήτημα».

Μια φωνή που φτάνει από μακριά

Όταν ο Πρόεδρος της Κυπριακής Δημοκρατίας ανεβαίνει στο βήμα για να μιλήσει για τον αγώνα της ΕΟΚΑ, δεν εκτελεί πρωτόκολλο. Ανακαλεί μια παρακαταθήκη που δεν έχει κλείσει. Και το ερώτημα που κουβαλά μαζί του δεν είναι ιστορικό: είναι πολύ πιο επίκαιρο από αυτό.

Η Κύπρος έχει εγκλωβιστεί ανάμεσα σε δύο αφηγήσεις. Η μία τη θεωρεί ανοιχτό πληγή του ελληνισμού. Η άλλη τη μεταχειρίζεται ως «πολύπλοκο γεωπολιτικό ζήτημα» που χρειάζεται υπομονή, ευελιξία, «εμπιστοσύνη» μεταξύ των πλευρών. Η πρώτη αφήγηση γεννά ρητορική. Η δεύτερη γεννά αδράνεια. Καμία από τις δύο δεν έχει αποδώσει. Ίσως γιατί κανένα ζήτημα κατοχής δεν λύνεται με υπομονή μόνο.

Λίγοι, απροστάτευτοι, αποφασισμένοι

Ο ελληνισμός δεν έχει ιστορία θριάμβων. Έχει ιστορία στιγμών όπου επέλεξε να αντισταθεί εκεί που η λογική του ισχυρού δεν άφηνε περιθώριο. Και από αυτές τις στιγμές βγήκαν πράγματα που δεν θα υπήρχαν αλλιώς: ένα κράτος, μια γλώσσα που επέζησε, μια ταυτότητα που αρνήθηκε να αφομοιωθεί.

Στις Θερμοπύλες, μια χούφτα ανδρών δεν σταμάτησε εκεί γιατί υπολόγισε ότι θα

νικήσει. Σταμάτησε γιατί κάτι μέσα της δεν επέτρεπε στον εαυτό της να κάνει αλλιώς. Αυτή η εσωτερική άρνηση της υποχώρησης επανεμφανίζεται με εντυπωσιακή κανονικότητα: το 1821, στα βουνά της Αλβανίας το 1940, στην Κατοχή, και ξανά, το ξημέρωμα της 1ης Απριλίου 1955, σε ένα νησί που η αποικιοκρατική δύναμη θεωρούσε στρατηγική κτήση και τίποτε άλλο.

Εκεί αποφάσισε ένας λαός χωρίς τακτικό στρατό, χωρίς διεθνή συμμαχία, χωρίς εγγυήσεις οποιουδήποτε είδους, ότι προτιμά τον κίνδυνο από τη σιωπηλή υποταγή. Αυτό είναι το 1955. Αυτή είναι η ΕΟΚΑ.

Ο αγώνας που γεννήθηκε στα θρανία

Η Εθνική Οργάνωση Κυπρίων Αγωνιστών δεν ήταν στρατός. Ήταν λαός που αποφάσισε να αντισταθεί με ό,τι είχε. Ο Αρχιεπίσκοπος Μακάριος Γ΄ έδωσε στον αγώνα ηθικό και πολιτικό πλαίσιο. Ο Γεώργιος Γρίβας έδωσε οργανωτική ραχοκοκαλιά. Αλλά ο αγώνας τρεφόταν από κάτι που κανένας στρατηγός δεν παράγει: από νέους ανθρώπους που στο κρίσιμο σημείο επέλεξαν τον κίνδυνο αντί για την ησυχία.

Στα κελιά της Κεντρικής Φυλακής Λευκωσίας βρέθηκαν κατηγορούμενοι κάτω των τριάντα. Ορισμένοι μόλις είχαν αφήσει πίσω τους τα θρανία. Πήγαν στην αγχόνη με επιστολές αποχαιρετισμού που ο χρόνος δεν έχει αδρανοποιήσει, με τον εθνικό ύμνο στα χείλη, με μια αξιοπρέπεια που ο εκτελεστής δεν μπόρεσε να αφαιρέσει. Αυτοί οι τάφοι, που η αποικιακή διοίκηση φρόντισε να παραμείνουν άγνωστοι, είναι σήμερα ένα από τα πιο σκληρά ντοκουμέντα για το τι σημαίνει εθνική συνέπεια στην πράξη.

Η Ένωση δεν ήταν σύνθημα

Το αίτημα της Ένωσης δεν γεννήθηκε σε γραφεία διπλωματών. Ήταν η αυτονόητη αποτύπωση μιας πραγματικότητας που βίωνε κάθε Κύπριος από γενιά σε γενιά: η ίδια γλώσσα, η ίδια Εκκλησία, τα ίδια ονόματα στους τάφους, οι ίδιες γιορτές. Πολύ πριν η ΕΟΚΑ πάρει τα όπλα, η Εκκλησία της Κύπρου, τα ελληνικά σχολεία, οι τοπικές κοινότητες καλλιεργούσαν αυτή τη συνείδηση ως καθημερινή πρακτική.

Οι Συμφωνίες Ζυρίχης και Λονδίνου οδήγησαν σε ανεξαρτησία αντί για Ένωση. Ο ιστορικός έχει κάθε δικαίωμα να αξιολογεί τις επιλογές εκείνης της περιόδου. Αλλά καμία συνθήκη δεν αφαιρεί το γεγονός της θυσίας: δεκάδες νέοι κρεμάστηκαν, εκατοντάδες βασανίστηκαν, χιλιάδες φυλακίστηκαν. Αυτό που κέρδισαν δεν μετριέται σε διπλωματικά αποτελέσματα. Μετριέται στη βεβαιότητα

που αφήνει σε έναν λαό το ότι, στο κρίσιμο σημείο, δεν παραδόθηκε.

Η μισή Κύπρος που περιμένει ακόμα

Πενήντα χρόνια μετά την τουρκική εισβολή του 1974, το βόρειο τμήμα της Κυπριακής Δημοκρατίας παραμένει υπό κατοχή. Δεν είναι ιστορική σημείωση. Είναι γεγονός που αφορά εκατοντάδες χιλιάδες ανθρώπους που εκτοπίστηκαν από σπίτια, χωράφια, εκκλησίες όπου είχαν βαπτιστεί, παντρευτεί, κηδέψει τους δικούς τους.

Στους δρόμους που οι αγωνιστές της ΕΟΚΑ ορκίστηκαν να ελευθερώσουν, κυματίζει σήμερα ξένη σημαία. Αυτό το γεγονός κάνει κάθε αναφορά στον αγώνα της ΕΟΚΑ κάτι παραπάνω από τελετή μνήμης. Την κάνει πολιτική δήλωση. Να θυμάσαι σημαίνει να αναγνωρίζεις ότι το ζήτημα δεν έκλεισε. Να τιμάς τους αγωνιστές σημαίνει να δηλώνεις ότι ο σκοπός για τον οποίο θυσιάστηκαν δεν εγκαταλείπεται επειδή η επίτευξή του δυσκόλεψε.

Καμία διευθέτηση που αφήνει την κατοχή και τον εκτοπισμό αδιάλυτα δεν μπορεί να ονομαστεί λύση. Αυτό δεν είναι ακραία θέση. Είναι θέση ιστορικά συνεπής και ηθικά αδιαπραγμάτευτη.

Αυτό που δεν γράφεται σε συνθήκες

Όσοι τιμούν τον αγώνα της ΕΟΚΑ δεν χρωστάνε τίποτε στους νεκρούς. Οι νεκροί δεν ζητάνε τίποτε. Χρωστάνε όμως στον εαυτό τους τη διαύγεια να ξέρουν από πού έρχονται και τι σημαίνει αυτό για το πού στέκονται σήμερα.

Ο ελληνισμός δεν έχει ανάγκη από ηρωολατρεία. Έχει ανάγκη από συνέπεια. Να θυμάται χωρίς νοσταλγική αδράνεια. Να αναγνωρίζει στους αγωνιστές όχι ημίθεους αλλά ανθρώπους, νέους σαν κι εμάς, που στο κρίσιμο σημείο έκαναν αυτό που το περιβάλλον τους θεωρούσε αδύνατο ή επικίνδυνο. Και το έκαναν χωρίς να ζητήσουν άδεια.

Εκείνοι που πήγαν στην αγχόνη τραγουδώντας μάς αφήνουν ένα κριτήριο, όχι ένα κατόρθωμα: να αντέχουμε να λέμε την αλήθεια για αυτό που έγινε και για αυτό που συνεχίζεται. Να μην αρκούμαστε στους τύπους της μνήμης, όταν η μνήμη αυτή παραμένει ζωντανό επιχείρημα που ζητά απάντηση.

Η Κύπρος ακόμα περιμένει. Αυτό δεν είναι συναισθηματική έκκληση.

Είναι γεγονός.

(Πηγή: pemptousia.gr)